

Stafetmodtager juni 2015: Christian Benne, professor (MSO) i europæisk litteratur og idéhistorie på ENGEROM (siden februar 2015).

Theodor W. Adorno: *Ontologie und Dialektik*.

Adorno er selvfølgelig særdeles kendt, men de færreste herhjemme synes at være klar over, at forelæsningerne han holdt på universitetet i Frankfurt, er udkommet i en lind strøm de seneste år (og strømmen er ikke afsluttet endnu). De er meget anderledes end bøgerne. Egentlig er jeg ikke den store Adornit (som man kalder tilhængerne i Tyskland), men dette afskrift fra 1960 er fantastisk og repræsenterer intet mindre end den Heidegger-bog, som Adorno aldrig nåede at skrive. Vil man forstå, hvad den negative dialektik går ud på, skal man begynde her. Man får derudover et indtryk af, hvad universitetet og en levende forelæsning engang var. Jeg indrømmer blankt: det er et slags akademisk ideal, som jeg gerne vil tilbage til.

Ingeborg Bachmann: *Simultan*.

Det har altid været mig en gåde, hvorfor den så mangfoldige tysksprogede efterkrigs litteratur i Danmark er blevet reduceret til Günter Grass (måske plus Siegfried Lenz og Hans Magnus Enzensberger, hvis det skulle være meget avanceret; selv nobelprisvinderne Elfriede Jelinek og Herta Müller har ikke rigtig flyttet på det). Af de mange mulige navne vil jeg fremhæve østrigeren Bachmann, fabelagtig i både roman-, digt- og hørespilgenren og især i novellerne. Den tyske litteraturs vigtigste pris for nye litterære stemmer er opkaldt efter hende. Hendes sidste samling af kortprosa foreligger nu i en fremragende oversættelse af Karsten Sand Iversen.

Ernst Robert Curtius: *Europäische Literatur und Lateinisches Mittelalter*.

Denne bog burde stå på skrivebordet hos alle, som interesserer sig for europæisk litteratur og det, der kulturelt binder vor kontinent sammen gennem fælles metaforer, myter eller talemåder. Den skulle også holdes under næsen af alle, som ikke længere tror på Humaniora.

Ralph Ellison: *Invisible Man*.

Denne klassiker skal alligevel med. Det var en af de helt store læseoplevelser, da jeg var ganske ung, men jeg blev mindet om bogen forleden, da jeg boede i Chicago i et halvt år og så, hvordan raceproblematikken stadig hærger amerikansk kultur. Bogen skiller sig ud, fordi den netop ikke behandler emnet fra en simpel

identitetspolitisk vinkel og er skeptisk overfor alle ideologier. Uforglemmelige episoder og sætninger som cool jazz.

Franz Fühmann: Vor Feuerschlünden. Erfahrungen mit Georg Trakls Gedicht.

Ganske enkelt den bedste bog om moderne lyrik, om en kompromisløs udlevering til det poetiske ord, med livet som indsats. Hvis den ikke formår at forandre dit liv, burde du droppe litteratur helt og måske finde noget med erhvervsrelevans.

Rainald Goetz: Rave.

Niklas Luhmanns systemteori meets techno. Litteratur meets rus. 90er-nostalgi meets nutidens evige banalitet.

Ágnes Heller: Aesthetics and Modernity.

Denne essaysamling er en god introduktion til filosofiens grand old lady, som jeg beundrer for hendes integritet og især for hendes evne til at forny sig selv hele tiden uanset alder.

Wolfgang Hilbig: Jeg, roman ("Ich").

Jeg bliver tit spurgt, hvordan det var at vokse op i et land gennemsyret af spioner og informanter, hvor alt var mistænkeliggjort og hvor selv ånden blev til en overvåger, der begyndte at overvåge sig selv. Så henviser jeg til denne bog, som heldigvis er blevet oversat til dansk. Men det er netop ikke en dokumentarroman: I den smukkeste prosa beskriver Hilbig hvordan realitet og fiktion flyder sammen. Meget aktuel i forbindelse med overvågningssamfundet.

Edgar Hilsenrath: Der Nazi & der Friseur:

En grotesk roman uden lige (men med lig) og med en af de mest interessante anti-helte nogensinde: en SS-morder, som efter krigen antager sin jødiske barndomsnavn og senere offers identitet, for at bosætte sig i Israel. Kan man fortælle så ond en historie om holocaust, at den bliver morsom – og omvendt? Hilsenrath

kan. Findes også i engelsk oversættelse (den blev faktisk først publiceret i oversættelse og det tog lang tid før det blev opdaget i Tyskland). Hvis jeg var god til dansk, ville jeg skynde mig at oversætte den. (Dansk oversættelse ved Ebbe Falck)

Richard Höningwald: Grundfragen der Erkenntnistheorie.

Før 1933 var Höningwald en af de mest anerkendte filosoffer, som på meget original vis kombinerede den neokantianske med den fænomenologiske tradition. Hans karriere sluttede brat pga. nazismen. Jeg har selv genudgivet et af hans tidligere værker, men vil virkelig anbefale hans erkendelsesteoretiske hovedværk, som jeg spår en stor fremtid: det er lige, hvad vi har brug for, når vi vil overkomme den falske dikotomi mellem kontinental og analytisk tænkning.

Peter Huchel: Die Gedichte.

En af de vigtigste tyske lyrikere i det 20. århundrede. Forfulgt i DDR og sat i isolation. Melankolsk, allegorisk, til tider hermetisk, men tidsløs naturlyrik med politisk sprængkraft dengang og nu – og med en utrolig karakteristisk sound.

Max Kommerell: Lessing und Aristoteles. Untersuchung über die Theorie der Tragödie.

Med stor tidslig afstand den bedste bog om tragedien, som ingen kender, i hvert fald ikke i Danmark. Kommerell regnes tit som det konservative modstykke til Walter Benjamin og er blevet lidt hip siden den italienske filosof Giorgio Agamben skrev om ham. Men det er ikke derfor man bør læse ham.

Michel Leiris: L'âge d'homme.

Jeg har en svaghed for denne surrealist, poet, etnolog og kunstkritiker. Hans uhyre indflydelsesrige værk – en central milepæl i udviklingen af autofiktionen som genre – er desværre så godt som ukendt i Danmark. Essayet, som åbner bogen, beskriver litteraturen som tyrefægtning. Vi har brug for flere litterater, som opfatter sig som toreadors og tager tyrene ved hornene – uden at være bange for smerten eller for at tilføje den!

Norman Manea: The Hooligan's Return (Intoarcerea huliganului).

Den store rumænske dissidents memoier, som vender blikket tilbage mod de to store katastrofer nazismen og kommunismen og hvordan de stadig gør sig gældende i dag – og en dyster, men aldrig resigneret refleksion over eksilet som den intellektuelles eksistensbetingelse.

Péter Nádas, Parallel stories (Párhuzamos történetek).

Et monstrøst værk som skildrer den ungarske og europæiske skæbne gennem et multiperspektivisk persongalleri fanget i deres respektive universer, men desperat efter at udveksle ikke mindst kropsvæske med hinanden. Aldrig har det politiske været så privat og det private så politisk: indeholder nogle af de længste, mest detaljerede og eksplicitte sexscener, jeg kender. Not for the faint-hearted eller for blufærdige unge ny-puritanere.

Paul Nizon: Das Jahr der Liebe.

Roman om befrielse: af jeget, poeten, erotikken. Den bedste Paris-roman fra efterkrigstiden. Nizons store emne i alle sine tekster er skrivningen selv, fortolket som alternativet til de indsnævrende forhold i hans schweiziske opvækst.

Jean Starobinski: Les Enchanteresses.

Kombiner opera, mystiske kvinder og en af vor tids mest begavede litterater, så bliver det ikke bedre.

Carl Sternheim: Bukserne (Die Hose).

Kun én af Sternheims teaterstykker er oversat til dansk. Hvorfor spilles han aldrig på de danske scener? Måske fordi publikum kunne føle sig ramt? Sternheim var en af Weimar Republikkens mest feterede dramatikere. Hans morsomme og bistre satirer over et selvrosende, brutalt og karrieristisk borgerskab venter stadig på at blive opdaget herhjemme.

Pia Tafdrup: Dronningeporten.

Jeg ville gerne have mindst en dansk tekst med, selvom jeg ikke læser frygtelig meget dansk samtidslitteratur (men modtager gerne anbefalinger!). Jeg blev dog ekstremt betaget af Pia Tafdrups digte, som jeg lærte at kende for ganske nylig på en stor litteraturfestival i Köln (hvor jeg var blandt ordstyrerne). Hendes værk lever af rytmen – man skal helst høre hende læse sine egne digte højt (findes også på Youtube), og det er forfriskende i en tid, hvor lyrikken tit kun retter sig mod øjet.

Erik Voegelin: Science, Politics and Gnosticism.

Jeg er optaget af gnostiske træk i moderniteten helt op til vor tid og samfundsudvikling, fordi jeg er bange for, at Hans Blumenbergs gamle tese om moderniteten som overvindelsen af gnosis måske var en smule for optimistisk. Voegelins bog er en klassiker på området og den mest tilgængelige af hans værker. For det meste er jeg ikke enig med ham (der er næsten ingen, jeg er enig med, ikke engang mig selv), men det hjælper jo kun endnu bedre til at udvikle ens egen tænkning.